

บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

จากกระแสการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันที่โลกมีความเจริญก้าวหน้าทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วสู่โลกยุคดิจิทัล ส่งผลกระทบโดยตรงต่อการจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะที่พร้อมต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 รัฐบาลและหน่วยงานระดับนโยบายได้กำหนดจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนซึ่งปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ที่มีกรอบวิสัยทัศน์สำคัญ คือ การพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพคน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) และจากนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี รวมทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ต่างมุ่งเน้นในเรื่องของการพัฒนาศักยภาพของคน ดังนั้น การจัดการศึกษาทุกระดับจึงมีเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาศักยภาพผู้เรียน ซึ่งการจัดการศึกษาทุกระดับต่างก็มีจุดเน้นใน การพัฒนาคนในแต่ละช่วงวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2551 กล่าวถึงพันธกิจของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาว่า มุ่งเน้นการจัดการศึกษาเพื่อผลิตบัณฑิตที่ตอบสนองความต้องการของประเทศและผู้ใช้บัณฑิตโดยรวม สอดคล้องกับแผนอุดมศึกษาระยะยาว ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565) ซึ่งระบุกรอบยุทธศาสตร์ในด้านการพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2551)

การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในยุคปัจจุบันตามกรอบยุทธศาสตร์ดังกล่าวข้างต้นได้ก่อให้เกิดปรากฏการณ์ที่มีบทบาทต่อการเปลี่ยนแปลงทักษะการดำเนินชีวิตในโลกศตวรรษที่ 21 ซึ่งทำให้อาชีพทั้งในฐานนครู ผู้เรียน และการจัดการเรียนรู้เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงในด้านเทคโนโลยีข่าวสารและการคมนาคม (Information and communication technology) เรื่องของโลกเศรษฐกิจและการค้า (Commercialization & economy) ที่เกี่ยวเนื่องกับการคิดพัฒนานวัตกรรม การพัฒนาเทคนิคการเรียนรู้ การแข่งขันในเวทีเศรษฐกิจโลก ที่จำเป็นต้องพัฒนาทักษะของผู้ประกอบการ (Entrepreneurial spirit) และการอยู่ในสังคมผู้สูงอายุ (Ageing society) ที่เกี่ยวเนื่องกับการรักษาพยาบาล รวมถึงเทคโนโลยีทางการแพทย์เฉพาะทาง (Global Megatrends, 2009; Canton, 2006 อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, มปป.) ซึ่งการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับมหาวิทยาลัยมีการจัดการเรียนรู้ในหลายรูปแบบ ทั้งการจัดการเรียนรู้แบบเดิม คือ แบบ Degree การเรียนแบบรับใบปริญญา และการเรียนรู้แบบ Non-degree ซึ่งเป็นการพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นทั้งในรูปแบบ Offline และ Online ที่มุ่งเน้นให้เกิดทักษะในการทำงานมากกว่าความรู้ที่จบแค่ในห้องเรียนซึ่งสอดคล้องกับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

การจัดการศึกษาแบบ Non-degree จึงเป็นการจัดการศึกษารูปแบบหนึ่งที่กำลังได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย เนื่องจากสามารถนำผลการศึกษาไปใช้ได้ทันที สถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ได้ให้ความสนใจและเห็นถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาในรูปแบบ Non-degree เพิ่มมากขึ้น ซึ่งการจัดการศึกษาแบบ Non-degree จะมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มพูนสมรรถนะ (Re-skill) และเพิ่มพูนสมรรถนะที่แตกต่างไปจากเดิม (Up-skill) ที่ตอบโจทย์กำลังคนเร่งด่วน เพื่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจที่สำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ (New Growth Engines) ของประเทศ โดยมีกลุ่มเป้าหมาย เป็นผู้ที่ทำงานอยู่แล้ว หรือผู้ที่ต้องการปรับเปลี่ยนสมรรถนะที่มีอยู่เดิมไปสู่สมรรถนะที่ตอบโจทย์กำลังคนเร่งด่วน หรือเป็นผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ปวช. ปวส. หรืออนุปริญญา หรือที่กำลังศึกษาอยู่ในสถาบันการศึกษาในปัจจุบัน หรือสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี เพื่อให้มีทักษะและสมรรถนะในการเรียนรู้ด้วยตนเอง และทักษะในศตวรรษที่ 21 มีความสามารถในการทำงานได้หลากหลายตามความต้องการของผู้เรียน และตอบโจทย์ภาคอุตสาหกรรมและสถานประกอบการ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม จึงได้เห็นความสำคัญของการพัฒนาทักษะกำลังคนของประเทศทั้งในรูปแบบ Re-skill, Up-skill, และ New skill เพื่อรองรับงานในรูปแบบใหม่ ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งจะจัดเป็นหลักสูตร Non-degree ครอบคลุม 9 ทักษะใน 8 กลุ่มสาขาวิชาชีพ ได้แก่ 1) Smart Innovative Entrepreneur 2) Smart Farming 3) Care Giver 4) Smart Tourism 5) Data Science 6) Creative content 7) Food for the future และ 8) Robotic/AI (กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2563)

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชเป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ยึดปรัชญาการศึกษาตลอดชีวิตพัฒนาคุณภาพประชาชน เพิ่มพูนวิถีสู่อนาคตแก่ผู้ประกอบอาชีพ ขยายโอกาสทางการศึกษาด้วยการจัดการศึกษาทางไกลซึ่งใช้สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และวิธีการต่างๆ ที่ผู้เรียนสามารถศึกษาด้วยตนเองโดยไม่ต้องเข้าชั้นเรียนตามปกติ มหาวิทยาลัยมีพันธกิจที่สำคัญ คือ การมุ่งผลิตบัณฑิตทุกระดับเพื่อตอบสนองต่อการพัฒนาประเทศ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ รวมถึงพัฒนาชุมชนองค์กร สถาบันในสังคมเพื่อนำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้และสังคมฐานความรู้ มุ่งสร้างผลงานวิจัยเพื่อส่งเสริมและพัฒนาองค์ความรู้และภูมิปัญญาไทย ตลอดจนมุ่งอนุรักษ์ ส่งเสริม พัฒนา ศิลปะและวัฒนธรรม ซึ่งนอกจากจะจัดการศึกษาหลักสูตรปริญญาในระดับต่าง ๆ แล้ว มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชยังส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต โดยจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนทั่วไป เพื่อมุ่งให้เกิดการจัดการศึกษาตลอดชีวิต หรือ Lifelong Education มีความพร้อมในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ทั้งการจัดการเรียนรู้แบบ Degree และการเรียนรู้แบบ Non-degree ซึ่งนับว่าเป็นระบบการศึกษาระบบเปิดระบบที่ตระหนักถึงการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย ไม่เพียงเฉพาะการจัดในระบบโรงเรียนเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้วย (National Institute for Lifelong Learning, 2008, p.1) การจัดการเรียนรู้แบบ Non-degree นั้น สามารถนำหน่วยกิตสะสมในระบบคลังหน่วยกิต (Credit bank system) ปัจจุบันนี้ในหลายประเทศได้มีการใช้ระบบคลังหน่วยกิต เช่น

สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ สาธารณรัฐเกาหลี ฯลฯ โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อให้โอกาสในการเข้าถึงการศึกษาแก่ประชาชนทุกคนและเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสะสมหน่วยกิตในระบบคลังหน่วยกิตจากสถาบันการศึกษาทั้งที่อยู่ในระบบและสถาบันที่จัดการศึกษานอกระบบเพื่อโอกาสในการสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือระดับอนุปริญญา (Ministry of Education, Science, and Technology, 2010) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ได้จัดให้มี โครงการสัมฤทธิ์บัตรซึ่งเป็นโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาที่เปิดโอกาสให้ผู้สนใจทั่วไป นักเรียนนักศึกษาประชาชนทั่วไป ไม่จำกัดเพศ อายุ และวุฒิการศึกษาที่มีความพร้อมเข้าสู่การเรียนปริญญาตรีล่วงหน้าสามารถเรียนชุดวิชาของหลักสูตรต่างๆ และสามารถโอนชุดวิชาที่สะสมไว้เข้าหลักสูตรปริญญาตรี นอกจากนี้ยังมีโครงการสัมฤทธิ์บัตรบัณฑิตศึกษา ซึ่งเป็นโครงการสำหรับผู้เรียนในระดับที่สูงกว่าระดับปริญญาตรี ที่มีได้มุ่งใบปริญญามหาบัณฑิต แต่ต้องการพัฒนาความรู้และทักษะในการบริหารงาน วิชาการ และวิชาชีพในแขนงวิชาต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพชีวิตและพัฒนาวิชาชีพของตน

จากความสำคัญของการจัดการศึกษาแบบ Non-degree และระบบคลังหน่วยกิตดังกล่าว คณะผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญที่จะศึกษา วิจัยการบริหารจัดการหลักสูตรแบบ Non-degree และระบบคลังหน่วยกิตของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชกับมหาวิทยาลัยเปิดในเอเชีย เพื่อจะได้เรียนรู้สิ่งที่ทำให้ประสบผลสำเร็จและข้อจำกัดต่าง ๆ ที่มหาวิทยาลัยต่าง ๆ พบ ซึ่งจะสามารถนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรแบบ Non-degree และระบบคลังหน่วยกิตของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป ประกอบกับโครงการวิจัยนี้เป็นโครงการที่ได้รับทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยภายใต้โครงการความร่วมมือระหว่าง 5 มหาวิทยาลัยเปิด ซึ่งเป็นโครงการส่งเสริมการวิจัยและการพัฒนาการศึกษาร่วมกันระหว่าง 5 มหาวิทยาลัย คือ มหาวิทยาลัยเปิดมาเลเซีย (Open University of Malaysia) มหาวิทยาลัยเปิดอินโดนีเซีย (Turbuka University) มหาวิทยาลัยเปิดเวียดนาม (Hanoi Open University) มหาวิทยาลัยเปิดฟิลิปปินส์ (University of Philippines Open University) และมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (Sukhothai Thammathirat Open University) ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ คณะผู้วิจัยจึงจะศึกษาการบริหารจัดการหลักสูตรแบบ Non-degree และระบบคลังหน่วยกิต ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชและมหาวิทยาลัยเปิดในเอเชีย อีก 4 แห่ง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรแบบ Non-degree และระบบคลังหน่วยกิตต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการบริหารจัดการหลักสูตรแบบ Non-degree และระบบคลังหน่วยกิตของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชและมหาวิทยาลัยเปิดในเอเชีย

2.2 เพื่อศึกษาข้อเสนอเชิงนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรแบบ Non-degree และระบบคลังหน่วยกิตสำหรับมหาวิทยาลัยเปิด

3. คำถามการวิจัย

3.1 การบริหารจัดการหลักสูตรแบบ Non-degree และระบบคลังหน่วยกิตของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชและมหาวิทยาลัยเปิดในเอเชียเป็นอย่างไร

3.2 ข้อเสนอเชิงนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรแบบ Non-degree และระบบคลังหน่วยกิตสำหรับมหาวิทยาลัยเปิดควรเป็นอย่างไร

4. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาการบริหารจัดการหลักสูตรแบบ Non-degree และระบบคลังหน่วยกิตของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชและมหาวิทยาลัยเปิดในเอเชีย โดยมีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

4.1 ขอบเขตด้านประเด็นที่ศึกษา

การบริหารจัดการหลักสูตร Non-degree และระบบคลังหน่วยกิต และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในครั้งนี้จะครอบคลุมประเด็นดังต่อไปนี้

1. การบริหารจัดการหลักสูตร Non-degree ศึกษาขอบเขตเนื้อหาทางด้าน

1.1 ปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย นโยบายของสถาบัน การจัดองค์กร ระบบข้อมูลสารสนเทศ และโครงสร้างพื้นฐาน/ทรัพยากร

1.2 กระบวนการ ประกอบด้วย การศึกษาความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย การออกแบบหลักสูตร การประชาสัมพันธ์ การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีการจัดการเรียนการสอน การติดตามประเมินผล และการให้บริการช่วยเหลือผู้เรียน

1.3 ผลลัพธ์ ประกอบด้วย ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ความพึงพอใจของผู้เรียน ความพึงพอใจของผู้สอน และประโยชน์ต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

1.4 ข้อเสนอเชิงนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรแบบ Non-degree

2. ระบบคลังหน่วยกิต ศึกษาขอบเขตเนื้อหาทางด้าน

2.1 ปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย นโยบายของสถาบัน การจัดองค์กร/การจัดองค์คณะบุคคล และระบบข้อมูลสารสนเทศ

2.2 กระบวนการ ประกอบด้วย การศึกษาความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย การออกแบบ

หลักสูตร การประชาสัมพันธ์ การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยี การจัดการเรียนการสอน การติดตาม ประเมินผล และการให้บริการช่วยเหลือผู้เรียน

2.3 ผลลัพธ์ ประกอบด้วย จำนวนผู้ที่สะสมหน่วยกิตในคลังหน่วยกิต จำนวนผู้ที่สะสมหน่วยกิตและสามารถเทียบระดับปริญญาได้ และความพึงพอใจของผู้ที่ได้รับการเทียบโอนหน่วยกิต

2.4 ข้อเสนอเชิงนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาระบบคลังหน่วยกิต

4.2 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ทำการศึกษา ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และมหาวิทยาลัยเปิดในเอเชียอีก 4 แห่ง ได้แก่

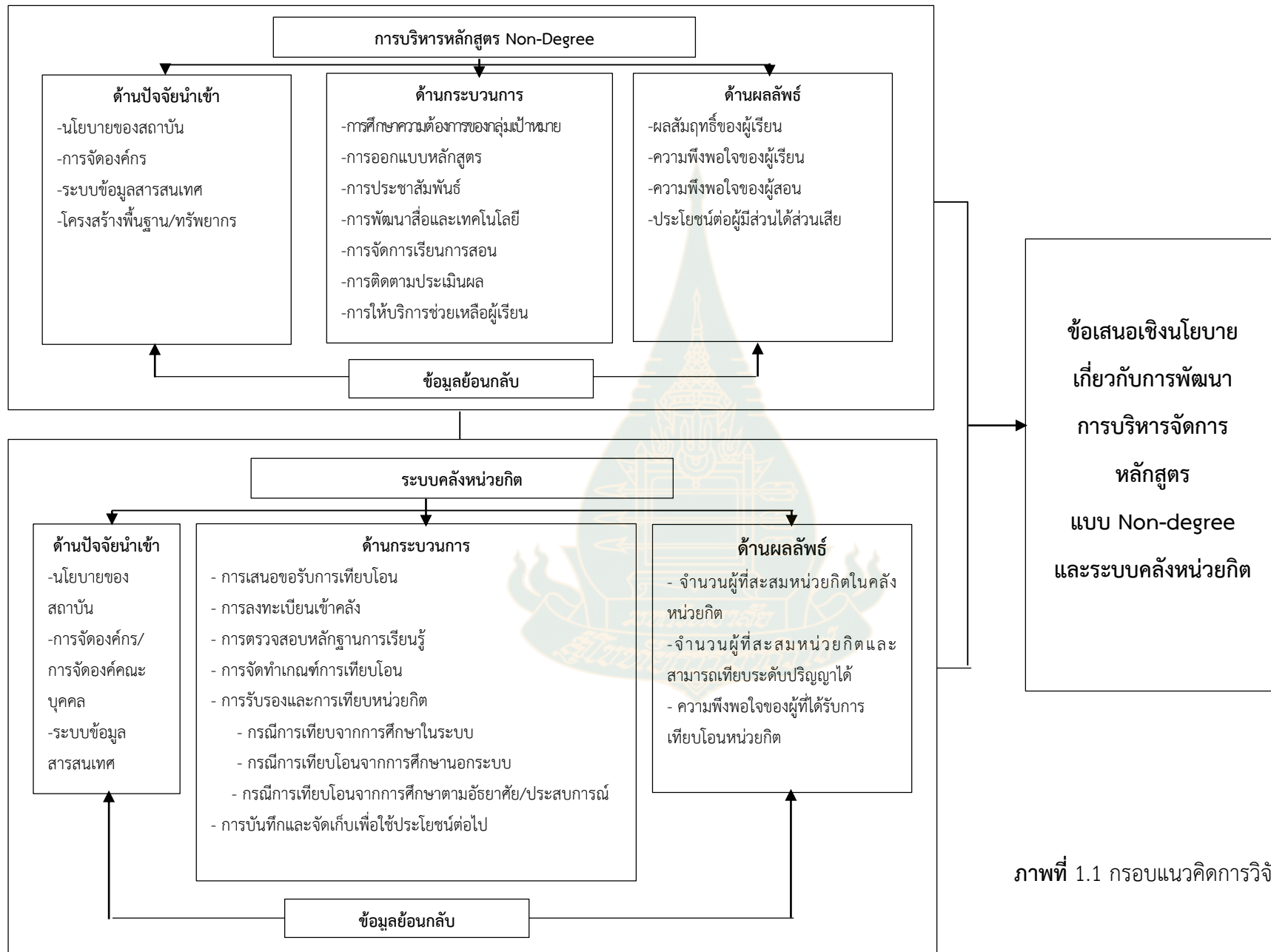
- 1) มหาวิทยาลัยเทอร์บูกา อินโดนีเซีย (Universitas Terbuka, Indonesia)
- 2) มหาวิทยาลัยเปิดมาเลเซีย (Open University Malaysia)
- 3) มหาวิทยาลัยเปิดแห่งชาติเกาหลี (Korea National Open University) และ
- 4) มหาวิทยาลัยเปิดจีน (Open University of China)

การที่คณะผู้วิจัยเลือกมหาวิทยาลัยเปิดในเอเชีย 4 แห่งในการศึกษาครั้งนี้เนื่องจาก มีมหาวิทยาลัยเปิดที่ร่วมโครงการวิจัยด้วยกัน 1 มหาวิทยาลัยคือมหาวิทยาลัยเทอร์บูกา อินโดนีเซีย (ลำดับที่ 1) คณะผู้วิจัยจึงกำหนดขอบเขตของการวิจัยว่าควรมีมหาวิทยาลัยเปิดที่อยู่ในกลุ่ม OU5 จำนวน 2 มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยเปิดที่อยู่นอกกลุ่ม OU5 อีก 2 มหาวิทยาลัย โดยมหาวิทยาลัยที่เลือกศึกษาเพิ่มเติมควรจะเป็นมหาวิทยาลัยที่มีการดำเนินงานในเรื่องหลักสูตร non-degree และ หรือเรื่อง credit bank อย่างมีระบบและมีความชัดเจนพอสมควร จึงเลือกเจาะจงมหาวิทยาลัยเปิดอีก 4 แห่งข้างต้น โดยลำดับที่ 1)และ2)เป็นมหาวิทยาลัยเปิดที่อยู่ในกลุ่ม OU5และลำดับที่ 3)และ4)เป็นมหาวิทยาลัยเปิดที่อยู่นอกกลุ่ม OU5

การทำวิจัยร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชและมหาวิทยาลัยเทอร์บูกา อินโดนีเซีย ได้ร่วมดำเนินการในการกำหนดวัตถุประสงค์การวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และนำผลการวิจัยมาแบ่งปันกัน ทั้งนี้มหาวิทยาลัยเทอร์บูกา อินโดนีเซีย ร่วมดำเนินการวิจัยเฉพาะวัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 1 เนื่องจากเป็นขอบเขตการวิจัยที่กำหนดโดยมหาวิทยาลัย

5. กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาแนวคิดและหลักการของนักวิชาการทั้งในและต่างประเทศเพื่อนำมาสังเคราะห์เป็นองค์ประกอบตามกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

6. นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

6.1 สภาพการบริหารจัดการหลักสูตรแบบ Non-degree หมายถึง การดำเนินงานบริหารจัดการหลักสูตรในด้านความชัดเจนในการกำหนดนโยบายการบริหารจัดการหลักสูตรแบบมีส่วนร่วมและความสามารถในการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ ความเหมาะสมของการจัดองค์กรและการกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบให้แก่บุคลากรอย่างเพียงพอและเหมาะสม ประสิทธิภาพของระบบข้อมูลสารสนเทศ ประสิทธิภาพของโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีและทรัพยากรในการบริหารหลักสูตร ความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการหลักสูตร และการนำผลการบริหารจัดการหลักสูตรไปใช้ในการปรับปรุงหลักสูตร

6.2 สภาพการบริหารจัดการระบบคลังหน่วยกิต หมายถึง การดำเนินงานบริหารจัดการระบบคลังหน่วยกิตในด้านความชัดเจนในการกำหนดนโยบายการบริหารจัดการระบบคลังหน่วยกิตแบบมีส่วนร่วมและความสามารถในการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ ความเหมาะสมของการจัดองค์กรและการกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบให้แก่บุคลากรอย่างเพียงพอและเหมาะสม ประสิทธิภาพของระบบข้อมูลสารสนเทศ และการนำผลการบริหารจัดการระบบคลังหน่วยกิตไปใช้ในการปรับปรุงระบบคลังหน่วยกิตและการเทียบโอนหน่วยกิต

6.3 ข้อเสนอเชิงนโยบาย หมายถึง แนวทางที่เป็นผลลัพธ์จากการสังเคราะห์องค์ความรู้จากการศึกษาวิจัย และจากความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อใช้เป็นมาตรการสำหรับมหาวิทยาลัยเปิดในการดำเนินงานบริหารจัดการหลักสูตรแบบ Non-degree และระบบคลังหน่วยกิต

6.4 การบริหารจัดการหลักสูตร หมายถึง กระบวนการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในการพัฒนาผู้เรียนตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ซึ่งครอบคลุมปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลลัพธ์ และข้อมูลย้อนกลับเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและการพัฒนา

6.5 หลักสูตร Non-degree หมายถึง มวลประสบการณ์ที่ผู้เรียนต้องการศึกษาเพื่อหาความรู้ทั่วไปหรือเพื่อต้องการพัฒนาทักษะและกลยุทธ์ของตนเพื่อตอบสนองความต้องการที่เปลี่ยนแปลงทั้งในชีวิตส่วนตัวและการวางแผนอาชีพที่หลากหลาย โดยเน้นกระบวนการคิดที่เน้นความรู้เพื่อการประกอบอาชีพ ความก้าวหน้าในการทำงาน การศึกษาเพื่อการเปลี่ยนแปลงอาชีพ การเรียนรู้ทักษะที่จำเป็นเพิ่มเติม ความต้องการด้านวิชาชีพเพื่อพัฒนางานอย่างเนื่อง หรือความต้องการในการขยายบทบาททางสังคมและกิจกรรมใหม่ ๆ โดยผู้เรียนจะได้รับสมรรถนะบัตร วุฒิบัตร หรือสัมฤทธิ์บัตร แต่ไม่ได้รับปริญญาบัตร

6.6 ระบบคลังหน่วยกิต หมายถึง ระบบการสะสมหน่วยกิตจากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรง เพื่อนำไปใช้รับประกาศนียบัตร วุฒิบัตร สัมฤทธิ์บัตร อนุปริญญา หรือปริญญาตรีตามหลักสูตรของมหาวิทยาลัย โดยไม่มีข้อจำกัดด้านอายุ วุฒิการศึกษาเดิมของผู้เรียน ระยะเวลาในการเรียน และระยะเวลา

6.7 มหาวิทยาลัยเปิด หมายถึง มหาวิทยาลัยที่จัดการเรียนการสอนโดยใช้ระบบการศึกษาทางไกลโดยผู้เรียนและผู้สอนไม่ได้พบกันโดยตรงในชั้นเรียน แต่เป็นการถ่ายทอดความรู้ผ่านสื่อต่าง ๆ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้จะทำการศึกษามหาวิทยาลัยเปิดต่อไปนี้คือ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชและมหาวิทยาลัยเปิดในเอเชียอีก 4 แห่งคือ 1) มหาวิทยาลัยเทอร์บูกา อินโดนีเซีย (Universitas Terbuka, Indonesia) 2) มหาวิทยาลัย

เปิดมาเลเซีย (Open University Malaysia) 3) มหาวิทยาลัยเปิดแห่งชาติเกาหลี (Korea National Open University) และ 4) มหาวิทยาลัยเปิดจีน (Open University of China)

7. ประโยชน์ที่ได้รับ

7.1 ได้แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร Non-degree และการบริหารจัดการระบบคลังหน่วยกิตที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนและเหมาะสมกับสภาพของสังคมในยุคปัจจุบัน

7.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อเสนอเชิงนโยบายไปปรับใช้ในการบริหารจัดการหลักสูตรแบบ Non-degree และระบบคลังหน่วยกิตได้

7.3 เป็นการช่วยให้มหาวิทยาลัยได้มีส่วนส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตแก่ประชาชนทั่วไปที่เป็นไปตามปรัชญาของมหาวิทยาลัยเปิด

